

G. R. P. Lawrence: Randstad, Holland.

Randstadt Holland klassificeres af seriens udgivere som et af Europas problemområder, hvilket giver anledning til at beskrive en række almindeligt tilgængelige forhold i en traditionel regionalgeografisk disposition, indledt af et ordrigt forord og afsluttet med en konklusion.

Den nederlandske udenrigstjeneste udsender lignende – måske knapt så farvestrålende – hæfter, som blot kaldes brochurer, mens herværende giver sig ud for at være en studie, som identificerer, analyserer og endog søger at løse de planlægningsproblemer, som er opstået på grund af økonomisk og social forandring. Det gør den ikke. Indholdet er yderligtgående tyndt og – trods det iførte videnskabelige skrud – af ordinær leksikal karakter. Men billederne er flotte – og mange.

Christian Wichmann Matthiessen

Hugh Clout: The Massif Central.

Dette er et godt og indholdsrigt arbejdshefte med mange tematiske kort og et par tabeller, man kan arbejde videre med. The Massif Central kæmper med flere af de ovennævnte europæiske problemer, barske naturforhold, isolerede områder med ineffektivt landbrug, tidligere blomstrende industriområder, der nu er udkonkurrerede. Urbanisering (Clermont-Ferrand) og udvikling af hydroelektriske anlæg har dog også skabt progressive områder. Alle disse forhold beskrives og sættes ind i deres sammenhæng. Den sidste trediedel af bogen gør rede for nutidige forbedringer, dels på lokalt initiativ, dels gennem planlægning (SAFER) og opstiller på grundlag heraf fremtidsperspektiver for Massif Central.

Ruth Helkiær Jensen

Alan B. Mountjoy: The Mezzogiorno.

Mezzogiorno, det underudviklede Syd-Italien, som rummer Italiens største problemer, er et stort område og formentlig den mest heterogene af de regioner, der behandles i denne serie. Bortset fra den generelle, iøvrigt ikke særlig ensartede »underudvikling«, er vilkår og muligheder særdeles forskelligartede i Syd-Italien; allerede en summarisk sammenligning af fx Abruzzerne, Apulien og Sardinien vil vise dette til overflod. At behandle et så komplekst emne inden for den snævre

ramme serien byder, 41 sider til tekst inklusive tabeller og illustrationer, er slet ikke en let opgave.

Det foreliggende hefte kan ikke anvendes alene; at forfatteren har haft dette i tankerne ses af litteraturhenvisningerne, hvor nogle generelle værker om Italien anbefales, for at man kan få emnet placeret i en større sammenhæng, og det er nok der, man skal begynde læsningen. Selv under denne forudsætning har heftet nogle absolutte mangler, specielt med hensyn til illustrationerne og tabellerne, som såmænd i sig selv er rigtig gode, men alt for få. Når en tabel viser fødsels- og dødshyppighedens udvikling i Nord- og Syd-Italien, var det rimeligt også i tabelform at vise noget om flytningernes betydning for befolkningsudviklingen. Det ville også være rart, om der havde været kort, der viste, hvor der var naturgas, hvor vigtigere havneanlæg eller industrier var placeret og noget om størrelsen af disse fænomener. Det ville have været rimeligt med kort, der viste noget om landbrugsmæssige forudsætninger, eller hvad jorden bliver brugt til (det sidste ikke mindst i betragtning af, at Italien er et af de lande, hvor man kan få bedst oplysning om land-use).

I en afsluttende bemærkning meddeler forfatteren: »Most tables included in the text are susceptible to further analysis and to graphical and cartographic presentation«. – Tja, en tabel viser vel altid noget, og de fleste tabeller kan danne grundlag for et eller andet diagram. Kun én tabel har en geografisk opdeling, nemlig på Nord- og Syd-Italien, og at lave tematiske kort på grundlag af to observationer er næppe særlig givende. En sådan opdeling kunne iøvrigt være særdeles rimelig, hvis den blev brugt til en sammenligning mellem de to områder, fx for at vise Syd-Italiens underudvikling eller fattigdom i forhold til den øvrige del af landet. I teksten får man at vide, fx at der i 1861 kun var 99 km jernbane i Syd-Italien, men ikke hvor mange der var i Nord-Italien eller er nu. Et andet sted meddeles omfanget af analfabetismen i 1861 og 1951, men ikke hvor stor den er nu, og 1961 tal var i altfald tilgængelige, da heftet blev udarbejdet osv. På den plads, der kunne være sparet ved at udelade sådanne detail-oplysninger, kunne man i tabelform have fået noget at vide om forskellen mellem Nord og Syd eller om udviklingen fx med hensyn til vej- eller jernbanetæthed, omfang af analfa-

betisme eller spædbørnsdødelighed, læger, hospitalspladser, biler, telefoner eller fjernsynsapparater pr. 1000 indbyggere; det er oplysninger, der er forholdsvis nemt tilgængelige, og man ville være blevet adskilligt klogere. Der henvises til den italienske statistiske årbog, men man skulle ikke tro, den var forfatteren bekendt.

Den sparsomme spaltepads er dårligt udnyttet. Adskillige figurer kunne skade være formindsket en del og tabellerne være suppleret med det materiale, man nu må savne. Nogle fotografier kunne helt undværes. Historien er ikke betydningløs, og nok er Neptuntemplet i Paestum smukt og velbevaret, men en halv side til et banalt prospekt er urimeligt i så tyndt et hefte. Ligeså at bruge to fulde sider til et forord af seriens redaktør, når man betænker, at det aftrykkes i samtlige seriens tolv hæfter, som formentlig har stort set samme kundekreds. Hertil kommer, at der rundt om i teksten er åben plads, hvor der mageligt kunne anbringes 3-4 tabeller eller figurer. De væsentlige mangler med hensyn til kort- og tabelmateriale kunne således rigeligt være afhjulpet – selv inden for de snævre rammer.

Selve teksten kan godt læses med udbytte, hvis den kun bliver læst som en meget generel introduktion til »il questione meridionale«, og kun læst som supplement til anden elementær Italiensgeografi. I en række korte kapitler og afsnit gives et signalement af problemerne, deres geografiske, historiske og økonomiske forudsætninger og den officielle udviklingsstrategi, illustreret med beskrivelser af nogle landbrugsprojekter og industrielle udviklingsprogrammer. Henvisningerne er fornuftige, men alt for få.

Henning Mørch

L. Scheidl & H. Lechleitner: Österreich.

Land, Volk, Wirtschaft in Stichworten. 2. Aufl. Hirts Stichwortbücher, Wien 1972. 183 s., 124 kort, diagrammer og tabeller. 12,5 × 18,5 cm. 16,80 DM.

Denne bog, der er i praktisk lommeformat, indeholder i koncentreret form et væld af oplysninger om Østrig. Begge forfatterne er fra geografisk institut ved Hochschule für Welthandel i Wien og har en stor videnskabelig og praktisk-pædagogisk produktion bag sig. Denne

faglige erfaring giver sig stærke positive udtryk i den foreliggende publikation, der populariserer stoffet, uden at det går ud over fremstillingens kvalitet. Hertil bidrager ikke mindst de talrige kort, diagrammer og skitser, der forøger bogens faktiske indhold og dermed dens faglige anvendelighed stærkt.

Bogen er opdelt i 3 dele, hvoraf den første »Natur und Mensch« behandler naturgeografien, befolknings- og bebyggelsesforholdene. Anden del er en regional gennemgang af landet, mens tredje del er helliget erhvervsgeografien og økonomiske oversigter. Litteraturhenvisninger og register gør bogen til et egnet udgangspunkt for videre studier. Den vil være af stor betydning for højere skoler o.a. uddannelsesanstalter, der arbejder med moderne geografi. *Aage Aagesen*

**Roy Millward & Adrian Robinson:
South East England: Thameside and
the Weald.**

(Landscapes of Britain). Macmillan & Co. Ltd., London 1971. 203 s. talr. fig. og fotos. 19×25 cm. 3,50 £.

Som titlerne angiver er det landskaberne nærmest syd for London, der skildres i denne med billeder, kort og planer velillustrerede bog. Grundstenene i den er 14 regionalstudier, der tager deres udgangspunkt i specielle landskabstræk, enten morfologiske henh. biologiske eller kulturgeografiske. Det hele knyttes sammen af en indledning på 64 sider, hvor

forfatterne i 9 kapitler giver en regional-geografisk beskrivelse, spændende fra landskabsformer over bebyggelsehistorie til mere recent byudvikling. Et gennemgående træk i såvel indledning som i specialstudierne er den vægt, der er lagt på det historiske, hvad enten det drejer sig om natur- eller kulturskabte elementer. Kort sagt er det kontakten med fortiden, der har optaget forfatterne, ligesom denne side til alle tider og endnu stadigvæk har haft det engelske folks særlige betydning. Til gengæld må man savne en redegørelse eller blot en omtale af konsekvenserne af den suburbanisering, der generelt har fundet sted i de sidste 20-30 år og givet sig udtryk i en ændret arealbenyttelse og ændrede besiddelsesforhold inden for den rurale sektor. På en måde er mennesket som sådan ladet helt i stikken til fordel for de direkte synlige monumenter, som Londons vækst har rejst i området. *Viggo Hansen*

**Roy Millward & Adrian Robinson:
The Welsh Marches.**

(Landscapes of Britain). Macmillan & Co. Ltd., London 1971. 204 s., talr. fig. og fotos. 19×25 cm. 3,50 £.

Skildringen af landskabet mellem Severnfloden og grænsen til Wales er opbygget helt og holdent som de samme forfatters: Thameside and The Weald. 12 specialstudier er knyttet sammen af en indledning, hvis 2 kapitler behandler det naturgeografiske henh. det historiske miljø.

Det er landskabets udvikling, der sættes på som et fundament for bogens brugere i deres forståelse og tolkning af nutidsbilledet, idet der gennem teksten er lagt op til, at denne og tilsvarende bøger i samme serie kan benyttes som guide-bøger. Hvert kapitel slutter endog med angivelse af en ekskursionsrute gennem det skildrede landskab og en anvisning på overkommelige feltopgaver. *Viggo Hansen*

T. W. Freeman: Ireland.

A general and regional geography. London: Methuen, New York: Barnes & Noble. 1972. 559 s., 90 kort og diagrammer, 16 pl. med fotos. 14×21,5 cm. 6 £ (hardback), 3 £ (paperback).

Denne stærkt benyttede håndbog, der udkom første gang i 1950, foreligger hermed i en fra 4. udgave (1969) revideret fremstilling. I sin opbygning afviger den ikke fra 1950 udgaven, idet den ligesom denne består af en almindelig del (264 s.) og en regional del (250 s.), hvortil kommer en ajourført værdifuld bibliografi.

Som håndbog betragtet må den være en uundværdig del i bagagen for den geograf, der ønsker at sætte sig grundigt ind i Irlands natur- og kulturgeografi, og det kommer den irlandsrejsende til stor nytte, at teksten opererer med regioner og subregioner. Ingen anden skildring af Irlands geografi kommer op på siden af Freemans bog, specielt når man hertil lægger samme forfatters andet hovedværk Prefamine Ireland. *Viggo Hansen*